

■ Зачапіла

В. КАНЮТА. «ЛЕГЕНДАРНЫ ЗВЯЗДОВЕЦ»

(«Звязда» ад 24 верасня)

— Аўтар кажа пра тое, што ёсць і іншыя версіі таго, як загінуў Уладзімір Амелянюк. Адно з іх у свой час давалося пачуць з вуснаў даследчыка Мінскага падполля. Згодна з гэтай інтэрпрэтацыяй, у той дзень, 26 мая 1942 года, рэдактар падпольнай «Звязды» па нейкіх справах ехаў з іншымі падпольшчыкамі на павозцы. Вядома, было гэта не каля Чырвонага касцёла: якімі б адважнымі ні былі падпольшчыкі, наўрад ці яны асмеліліся б паказацца такім чынам у цэнтры Мінска. Але павозка прыцягнула ўвагу фашыстаў і на ўскрайку сталіцы. Яе абстралялі разам з тымі, хто там ехаў.

У тое меркаванне (дзе б ні загінуў Амелянюк — каля касцёла або на ўскрайку горада), што перад смерцю за рэдактарам падпольнай «Звязды» сачылі, шчыра кажучы, не верыцца. Калі б гэта было так, то наўрад ці яго забілі б — падпольшчык быў патрэбен гітлераўцам жывым. Але магло быць і так, што Амелянюк супраціўляўся, таму іншага выйсця, чым пусціць у яго кулю, у забойцаў не было.

І яшчэ. Тая супрацоўнікі падпольнай «Звязды», якія перажылі вайну, былі ўпэнены, што таго ж Амелянюка (як і іншых журналістаў-падпольшчыкаў, якія загінулі ў фашысцкіх засценках) выдаў хтосьці са сваіх. Імя здрадніка мы ўжо ніколі не даведземся. Затое будзем памятаць імяны тых, хто ў небажэліхны ваенны час выбраў іншы шлях — самаахварнасці і подзвігу.

Аляксей Л., Гродзенская вобласць.

Н. НИКАЛАЕВА. «ІНКЛЮЗИЯ, А НЕ ІЛЮЗИЯ»

(«Звязда» ад 24 верасня)

— Баюся, што да інклюзіі нам яшчэ расці і расці, найперш, у маральным сэнсе. Прывяду толькі адзін прыклад: калі дачка маёй суседкі пераходзіла з пачатковай у базавую школу, настаўніца прапанавала сям’і выбраць інтэграваны клас. Маўляў, там і колькасць вучняў меншая, і падыход індывідуальны да ўсіх дзяцей у класе, а не толькі да дзяцей з асаблівацімі развіццямі. Вы б толькі бачылі, колькі абурэння было з боку дарослых, якія былі цвёрда ўпэненыя, што іх дзіця не атрымае ў інтэграваным класе тых ведаў,

што дазваляць у перспектыве прэтэндаваць на паступленне ў ВНУ. Яны ўспрынялі інтэграваны клас ні больш ні менш як... рэзервацыю для няўдачнікаў, куды спрабуюць «змясціць» і іх дачку. Вось такая была абраза для бацькоўскіх пачуццяў!

А ўсё пачынаецца з таго, што бацькоў здаровых дзяцей просяць напісаць заяву аб тым, што яны згодны, каб іх дзіця вучылася ў інтэграваным класе. Гэта, лічу, абражае і дзіцяць з асаблівацімі развіццямі, і іх бацькоў, якія чакаюць міласці ад усіх астатніх.

Людзям з інваліднасцю жывецца нашмат цяжэй, чым многім. Але ж яны часцей за ўсё больш добрыя і лепшыя па сваіх чалавечых якасцях, чым тыя, у каго няма праблем з фізічным і псіхічным здароўем.

Таццяна Анатолеўна, г. Мінск.

І. СІДАРОК. «У КАЎБАСЕ І ХЛЕБЕ СТАНЕ МЕНШ СОЛІ, А Ў ЁГУРТАХ — ЦУКРУ»

(«Звязда» ад 24 верасня)

— Добрыя пачынанні ў дачыненні да здароўя. Толькі вось не вельмі верыцца, што да 2020 года справяцца. Я за тое, каб курыць забараніць паўсюдна, акрамя ўласнай кватэры, і тое ўнутры і пры зачыненых фортках — хай сабе «дыхаюць» тытунёвым дымам. А вітрыны з усялякімі прысмакамі, што каля касаў стаяць, прапануюць знішчыць, каб малыя і не бачылі. Проста жаліва глядзець, якія істэрэкі часам здараюцца, калі маці «кіндэр» не купляе.

Кажуць, што хлеб з каўбасой «здаравейшы» стануць?.. А як гэта правярыць? Калі можна будзе набыць такія прадукты? Як даведацца, што яны ўжо па новых рэцэптурах зроблены? Мяне вось яшчэ клапоціць з’яўленне такіх рэчаў, як спрэж замест масла, напітак ёгуртны замест ёгурту, прадукт смятанні замест смятаны — нейкія суцэльныя падмяняльнікі звычайнай ежы. Вось у іх карысць якая ёсць, акрамя меншага кошту? Ці за танныя грошы набываем большыя праблемы са здароўем?

Вера Сямёнаўна, г. Ліда.

Т. ЛАЗОЎСКАЯ. «СЦЯНА СМУТКУ НА ВЯСКОВЫХ МОГІЛКАХ»

(«Звязда» ад 28 верасня)

— У нашай вёсцы могілкі знаходзяцца ў бярозавым гаі. Магілы засыпае лісцем. Яго пастаянна даводзіцца прыбіраць. Але гэта не самае складанае. Цягам часу дрэвы стухнелі, ствараюць пагрозу як для людзей, так і для агароджаў, помнікаў. Для таго каб іх спілаваць, патрэбны значныя сродкі. Сельсавет, на балансе якога знаходзяцца могілкі, такіх сродкаў не мае. Стараста вёскі Галіна абыхла ўсе падворкі, каб сабраць неабходную суму для выдалення бяроз. Але многія землякі абураліся: маўляў, гэта справа калгаса, сельсавета. Крыўдна і балюча. Тут жа ляжаць іх родныя і блізкія. Дык чаму аб парадку на могілках павінны клапаціцца ўлады? У выніку бярозы зрэзалі каля тых магіл, сваякі якіх не пашкадавалі грошай. А адмова вярнулася жыхарам вёскі, так бы мовіць, бумерангам. Падчас апошняга ўрагану дрэвы пападалі на магілы, пашкодзілі помнікі... Напрыклад, я ў пастанову Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі аб пахавальнай справе ўнёс бы пункт: жыхары павінны ўдзельнічаць у добраўпарадкаванні могілак на долевых паях.

А яшчэ мне спадабалася прапанова старшыні Ждановіцкага сельвыканкама Алы Дубко наконт уладкавання газонных пахаванняў. Сапраўды, на нашых вясковых могілках, асабліва ў глыбінцы, ні прайсці, ні праехаць: грувасткія помнікі, агароджы. Мы жывём у іншы час, чым нашы продкі, амаль у цэнтры Еўропы. Дык давайце пераймаць яе вопыт. Усё павінна быць уладкавана сціпла, але прыгожа, з годнасцю.

Аляксандр Уласенка, Брэсцкая вобласць

■ Грамадою!

ДЗЕНЬ БЫЎ СВЕТЛЫМ

У вёсцы Бабровічы Івацвіцкага раёна адбылося ўрачыстае асвячэнне храма-капліцы ў гонар Святой велікамучаніцы Параскевы Пятніцы і ў вечную памяць 1280 нявінна замучаных і забітых у верасні 1942 года бабравічан, жыхароў вёсак Тупічыцы, Вяда і Красніца.

Чытаеш іх прозвішчы, і стыне душа: «Праскоўя Валугевіч, Агата Валугевіч... Цімафей Пашкевіч, Ганна Пашкевіч з дзецьмі, Дамініка Пашкевіч з дзецьмі...» З чатырма... З сям’я... З немаўляткам... Якую ж пакутніцкую смерць яны прынялі! І таму ў дзень асвячэння храма, здаецца, анёламі зляцеліся ў Бабровічы, да новай святыні.

БУДАЎНІЦТВА іх — справа Народа Божлага, як казаў настаўель яглевіцкага храма айцец Віталій. І калі ты часцінка яго, то ўбаку ніколі не застанешся.

І сапраўды: будоўлю, распачатую краязнаўцам і пісьменнікам Венямінам Бычкоўскім, прадоўжылі прыхаджане івацвіцкага храма іконы Божай Маці, а потым і яглевіцкага... Нехта шчыраваў непасрэдна на аб’екце, нехта дапамагаў арганізацыяна, грашыма, малітвай — усё «сцякалася» да айца Віталія, які цалкам аддаваў сябе гэтай справе. Іншы раз ён, здавалася, нават размаўляць не мог ад стомы, але ж якраз гэта праца на мяжы немагчымага і дазволіла ў кароткі тэрмін завяршыць будаўніцтва храма-капліцы. І асвячэнне яго атрымалася вельмі ўрачыстым!

— Ці ж думала я, што дажыву?! Гляджу і сваім вачам не веру, што ў нас, у Бабровічах, ды такое вялікае свята, што столькі бацюшкаў прыехала, што асвячаюць царкву, — праз слёзы казала 88-гадовая Вера Іванаўна Крот. — Там жа напісаны ўсе нашы людзі — і спаленыя, і забітыя... Яны ж гэта бачаць...

З Верай Іванаўнай мы размаўляем каля храма на лавачцы — ногі ёй ужо не надта служыць. Жанчына расказвае, што сюды, на асвячэнне, на сваёй

Падчас набажэнства ў храме-капліцы.

машыне яе прывёз айцец Віталій і абыццём завезці назад. Дзякавала Богу, Царыцы Нябеснай і усім людзям, што зрабілі гэтую вялікую справу.

— У той дзень я пасвіла кароў, — плакала, успамінаючы жанчына. — Ганю іх дамоў, а вёска гарыць, кругом крык, энк, страляніна... Куды мне бегчы, дзе мая мама, дзе ўсе? Гляджу, людзі бягуць да возера, і я за імі... Бяжым, а за спінамі стрэлы. Я ад страху ні ўправа, ні ўлева збочыць не магу... Цэлую ноч у Бабровіцкім возеры прасядзела. З таго часу рукі ў мяне пакурчаны... Холадна вельмі было.

І на раніцу, можна сказаць, не цяплей, бо ёй, чатырнаццацігадовай, страшэнная карціна адкрылася: усюды горкі пах дыму, спаленыя хаты, забітыя людзі.

Жыла ў Выганашчах у сваякоў, потым у лесе сустрэла аднавяскоўцаў. Хапіла ўсяго — голаду, страху. Сястру пагналі ў Германію, там яна і памерла. Вера Іванаўна засталася адна.

УСІХ ахвотных пабыць на першай літургіі невялічкі храм не ўмясціў. Але ж тыя, хто праціснуўся, расказвалі, як там хараша: сцены драўляныя, паміж бярвёнамі — вярвачкі прыгожай паклі, разны іканастанс і акенцы, праз якія ўнутр зазіраюць сосны...

А дадайце яшчэ да гэтага ўрачысты перабор званоў, анёльскі спеў яглевіцкага царкоўнага хору ды адкрытасць душы падчас урачыстага памінання

ўсіх нявінна забітых і спаленых пакутнікаў...

Уладыка Стафан, архіепіскап Пінскі і Лунінецкі, у сваёй пропаведзі казаў, што промыслам Божым было ўстроена ўзвядзенне гэтага храма-капліцы, і дзякаваў айцу Віталію, кіраўніцтву раёна, дабрачыннікам, усім братам і сёстрам за ўзвядзенне яшчэ адной святыні.

Наступным урачыстым момантам было ўручэнне медалёў, граматы Экзархата і падзячных лістоў Анатолію Ткачуку, Аляксандру Молашу, Юрыю Барсукову, Веняміну Бычкоўскаму, Людміле Пракурат, Веры Власавец, Сяргею Арцёмчыку, Валерыю Калесніковічу, Юрыю Мілеўскаму, Таццяне Молаш, Сяргею Лемяшэўскаму.

...А пасля трапезы, якую ладзілі сіламі прыхаджан, быў час пасядзець, паспяваць духоўныя песні, пагаманіць з людзьмі. Марыя Іванаўна Петруковіч 30 гадоў замужам у Яглевічах, прыехала на свята ў родную вёску ім з мужам дапамаглі дзеці. «Ажылі мае Бабровічы, — казала жанчына. — Сяджу васьмі плачу — такая радасць!.. Мы на Вялікдзень сюды на могілкі прыехаджалі, а сёння тут як быццам другі Вялікдзень!»

Пад вялікім уражаннем ад падзеі былі і ганаровыя госці свята, усе наведнікі, бо нехта сустрэў тут сваякоў, нехта — сяброў, нехта проста вярнуўся на родную зямлю.

Валянціна БОБРЫК,

г. Івацвічы

■ Што бачу...

МУЖЧЫНСКАЯ РАЗМОВА

З першым мужам жыццё ў Надзеі не склалася. Выпрабоўваць лёс яшчэ раз, з некім іншым, яна не захацела: бліжэй да сваіх трыццаці нарадзіла дзіця, гадуе яго сама.

Цуд, які харошы ў яе сыночак! Надзя любіць яго без памяці, кожную вольную хвілінку сваю аддае! Напэўна, таму чатырохгадовы Мікітка — маціна сонейка, Божы дарунак — расце кемлівым, добрым, разумным...

Адно ў іх кепска — дзіцячы садок далёка: з гарадской ускраіны, з так званага спальнага раёна, трэба ездзіць ажно ў цэнтр. Але ж гэта яшчэ палова бяды. Другая ў тым, што ў грамадскі транспарт не ўбіцца ні ранкам, ні вечарам!

...Дзён колькі таму яны свята сабе зрабілі — дамоў паехалі на маршрутку.

Далёка ў салон не пайшлі: Надзя прыткнулася на краёчку

сядзення, што каля самага ўвахода, сына ўзяла на калені.

Хутка едуць, камфортна, хоць не бесклапотна: маршруткі ім трапілася досыць старая, дзверы без аўтаматыкі — самі не зачыняюцца. І пасажыры забываюцца гэта рабіць. Таму Надзя ледзь не на кожным прыпынку прыўстае, цягнецца да ручкі...

Кіроўца, убачыўшы гэта, на ўвесь салон аб’яўляе:

— Паважаныя пасажыры, калі ласка, выходзячы, зачыняйце дзверы.

І Мікітка ад іх не ўбаку: хочучы дапамагчы — і маме сваёй, і кіроўцу — ён таксама перад прыпынкам напамінае:

— Цёця, зачыніце, калі ласка, дзверы.

Тая, што называецца, нуль увагі: паглядзела, як рублём адапрыла, выйшла з салона і нават не азірнулася.

— Дрэнная цёця.

А да дзвярэй між тым прабіраюцца яшчэ дзве. Ім таксама хлопчык нагадвае пра дзверы.

Рэакцыя, на жаль, аніякай: яны, што называецца, вухам не вядуць...

— Мама, ну чаму?

Нарэшце, на выхад кіруе мужчына, і дзіця не вытрымлівае:

— Дзядзька, трасца вам у бок (пераклад з мацернай мой. — Аўт.) — зачыніце за сабой дзверы!

Твар Надзеі палае ад сораму, яна гатова пралаціць пад асфальт! Але ж той пасажыр, ашалела лыпнуўшы вачыма, дзверы за сабой... зачыняе.

Значыць, дайшло?

Ці не таму, што сказана было «па-даросламу», на зразумелай мове, як мужык мужыку.

Наталля КАЛІНОЎСКАЯ,

г. Віцебск